

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Фізична терапія при порушенні діяльності опорно-рухового апарату»

Галузь знань
Спеціальність
Рівень вищої освіти
Освітньо-професійна програма
Обсяг дисципліни
Шифр дисципліни
Мова навчання
Статус дисципліни:
Факультет
Кафедра

I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
I7 Терапія та реабілітація
Перший бакалаврський
Фізична терапія, ерготерапія
8 кредитів ЄКТС
ОФП.08
Українська
Обов'язкова (цикл професійної підготовки)
Здоров'я, психології, фізичної культури та спорту
Фізичної терапії, ерготерапії

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни		Кількість годин					Курсовий проект	Курсова робота	Види семестрового контролю	
					Аудиторні заняття				Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
			Кредити ЕКТС	Години	Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття					
Денна	4	7	8	240	82	48		34	158				+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія» за спеціальністю І7 «Терапія та реабілітація» зі спеціальності І7 «Терапія та реабілітація» першого бакалаврського рівня освіти.

Робоча програма складена: викладач Наталія ШТОКОВЕЦЬКА

Схвалено на засіданні кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

Протокол №1 від 29 серпня 2025р.

Зав. кафедри фізичної терапії, ерготерапії Олег БАЗИЛЬЧУК

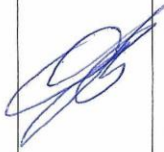
Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету здоров'я, психології, фізичного виховання та спорту

Протокол № 1а. від 29 серпня 2025 року

Голова вченої ради факультету Євген ПАВЛЮК

Хмельницький 2025

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Гарант ОП	фізичної терапії, ерготерапії		Олег БАЗИЛЬЧУК

3. Пояснювальна записка

Дисципліна «Фізична терапія при порушенні діяльності опорно-рухового апарату» є одним із обов'язкових компонентів дисциплін професійної підготовки фахівців освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю І7 «Терапія та реабілітація». Дисципліна спрямована на розвиток у студентів системи знань щодо методів та засобів фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату.

Пререквізити: ОФП.01 Основи практичної діяльності в реабілітації; ОФП.04 Фізіотерапевтичні методики в реабілітації; ОФП.06 Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я; ОФП.12 Навички спілкування та взаємодії; ОФП.18 Терапевтичні вправи; ОФП.19 Біомеханіка; ОФП.20 Патологія; ОФП.21 Основи медичної та соціальної реабілітації; ОФП.22 Фізіологія рухової активності.

Постреквізити: ОФП.15 Комплексна курсова робота з фахових дисциплін; ОФП.17 Основи менеджменту, маркетингу та адміністрування в реабілітації; ОФП.30 Практика з фізичної терапії при порушенні діяльності опорно-рухового апарату.

Відповідно до освітньої програми дисципліна має забезпечити:

- **компетентності:** Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові і пов'язані з ними функції, що забезпечують активність і участь особи; здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність з фізичної терапії осіб різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп; здатність виконувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії для збору якісних (спостереження, опитування) і кількісних (вимірювання та тестування) даних, пов'язаних з фізичним станом пацієнта/клієнта, його функціональними можливостями, активністю та участю; здатність, під супервізією фізичного терапевта, ефективно реалізовувати програму фізичної терапії відповідно до функціональних можливостей пацієнта/клієнта; здатність, за дорученням фізичного терапевта, здійснювати моніторинг реакцій і стану пацієнта/клієнта різних професійних, соціальних, нозологічних та вікових груп, під час виконання призначених заходів/тестів включно з документуванням, звітуванням про отримані результати.

- **програмні результати навчання:** Використовувати рухову активність людини для зміцнення та збереження індивідуального та громадського здоров'я шляхом використання заняттєвої активності людини; застосовувати компоненти обстеження та контролю у фізичній терапії; використовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі; оцінювати отриману інформацію; реалізовувати індивідуальну програму фізичної терапії, або компоненти індивідуального реабілітаційного плану, які стосуються фізичної терапії, під супервізією фізичного терапевта уміти здійснювати заходи фізичної терапії для корекції порушень структури/функцій та асоційованих з ними обмежень активності та участі; провадити пацієнтоцентричну практичну діяльність за узгодженням із пацієнтом/клієнтом, його родиною/опікунами, членами мультидисциплінарної команди згідно нормативно-правових вимог та норм професійної етики; провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця професійну діяльність; проводити інструктаж та навчання пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, опікунів; оцінювати результати виконання заходів фізичної терапії, використовуючи відповідний інструментарій, та за потреби, модифікувати поточну діяльність.

Мета дисципліни: Формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок оцінки та корекції порушень діяльності опорно-рухового апарату, що мають забезпечити теоретичну та практичну підготовку бакалаврів спеціальності І7 «Терапія та реабілітація».

Предмет дисципліни: Система знань та навичок фахівців фізичної терапії у роботі з пацієнтами із порушеннями діяльності опорно-рухового апарату.

Завдання дисципліни: Надати студентами теоретичні знання та практичні навички щодо проведення обстеження, оцінки, планування, розробки, виконання та корекції програм фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни здобувач має: *знати і пояснювати* патофізіологію порушень діяльності опорно-рухового апарату та інтерпретувати її клінічне значення; *Знати та описувати* основні методи й інструменти фізіотерапевтичного обстеження стану опорно-рухового апарату; *характеризувати завдання* фізичної терапії та *принципи* планування реабілітаційного процесу відповідно до характеру порушення та стадії процесу загоєння; *вибирати, обґрунтовувати та застосовувати* методи і засоби фізичної терапії при різних порушеннях діяльності опорно-рухового апарату; *визначати та оцінювати* показання і протипоказання до застосування конкретних засобів фізичної терапії залежно від стану пацієнта; *виконувати* фізичне обстеження опорно-рухового апарату, *документувати* результати та робити висновки щодо виявлених порушень; *формулювати* цілі та завдання фізичної терапії, співвідносячи їх із виявленими потребами пацієнта; під супервізією *розробляти, впроваджувати та коригувати* індивідуальні програми фізичної терапії; *оцінювати* ефективність проведеного втручання та коригувати його відповідно до динаміки стану пацієнта.

Зміст навчальної дисципліни: загальні поняття про будову та функції опорно-рухового апарату людини; методи обстеження та оцінки опорно-рухового апарату у фізичній терапії; основні принципи фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату; фізична терапія при ушкодженнях плечового поясу і верхніх кінцівок; фізична терапія при ушкодженнях нижніх кінцівок; фізична терапія при ушкодженнях хребта; фізична терапія при порушеннях постави та статичних деформаціях нижніх кінцівок; фізична терапія при сколіозах; фізична терапія при вроджених вадах опорно-рухового апарату; фізична терапія при артритах та артрозах; фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта; фізична терапія при ендопротезуванні кульшового та колінного суглобів; фізична терапія після ампутації кінцівок; фізична терапія при опіках та обмороженнях.

4. Структура залікових кредитів дисципліни

№	Назва теми	Кількість годин, відведених на		
		лекції	практичні заняття	самостійну роботу
1	Тема 1 – Загальні поняття про будову та функції опорно-рухового апарату людини	2	-	10
2	Тема 2 – Методи обстеження та оцінки опорно-рухового апарату у фізичній терапії	4	8	14
3	Тема 3 – Основні принципи фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату	4	2	12
4	Тема 4 – Фізична терапія при ушкодженнях плечового поясу і верхніх кінцівок	4	4	10
5	Тема 5 – Фізична терапія при ушкодженнях нижніх кінцівок	4	2	14
6	Тема 6 – Фізична терапія при ушкодженнях хребта	2	2	10
7	Тема 7 – Фізична терапія при порушеннях постави та статичних деформаціях нижніх кінцівок	4	2	10
8	Тема 8 – Фізична терапія при сколіозах	2	2	10
9	Тема 9 – Фізична терапія при вроджених вадах опорно-рухового апарату	4	2	12
10	Тема 10 – Фізична терапія при артритах та артрозах	4	-	12
11	Тема 11 – Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта	4	2	10
12	Тема 12 – Фізична терапія при ендопротезуванні кульшового та колінного суглобів	4	2	12
13	Тема 13 – Фізична терапія після ампутації кінцівок	4	4	12
14	Тема 14 – Фізична терапія при опіках та обмороженнях	2	2	10
Разом		48	34	158

5. Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

№	Теми лекційних занять	Кількість годин
1	Тема 1. Загальні поняття про будову та функції опорно-рухового апарату людини. Загальні поняття про будову та функції опорно-рухового апарату. Біомеханічні властивості тканин опорно-рухового апарату і кінематичні ланцюги. Характеристики механізмів та патогенезу пошкодження тканин опорно-рухового апарату Література: [10, с. 14-18; 41-61]	2

2-3	Тема 2. Методи обстеження та оцінки опорно-рухового апарату у фізичній терапії 2.1. Спостереження. Опитування. Оцінка болю. Тестування та вимірювання. Обстеження амплітуди рухів. 2.2. Обстеження інертних структур. Обстеження скоротливих структур. Оцінка на рівні функції, активності та участі. Література: [2, с. 219-229; 7, с. 46-65]	4
4-5	Тема 3. Основні принципи фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату 3.1. Прогнозування та планування програми фізичної терапії при порушеннях опорно-рухового апарату. Фізична терапія при больовому синдромі 3.2. Фізична терапія при скутості та контрактурах суглобів. Фізична терапія при втраті силових якостей. Особливості фізичної терапії на різних стадіях загоєння. Література: [2, с. 241-261]	4
6-7	Тема 4. Фізична терапія при ушкодженнях плечового поясу і верхніх кінцівок 4.1. Фізична терапія при переломах ключиці та лопатки. Фізична терапія при переломах плечової кістки. Фізична терапія при переломах кісток передпліччя. Фізична терапія при ушкодженнях кисті 4.2. Фізична терапія при вивихах кісток верхньої кінцівки. Фізична терапія при ушкодженнях зв'язок та сухожилків верхньої кінцівки. Література: [4, с. 65-75; 6, с. 17-38]	4
8-9	Тема 5. Фізична терапія при ушкодженнях нижніх кінцівок 5.1. Фізична терапія при ушкодженнях кісток тазу. Фізична терапія при переломах шийки стегна. Фізична терапія при переломах діафіза стегнової кістки. Фізична терапія при ушкодженнях колінного суглоба 5.2. Фізична терапія при ушкодженнях гомілки. Фізична терапія при ушкодженнях гомілковостопного суглоба. Фізична терапія при ушкодженнях стопи. Література: [4, с. 75-81; 6, с. 38-57]	4
10	Тема 6. Фізична терапія при ушкодженнях хребта Причини та механізми ушкоджень хребта. Фізична терапія при ушкодженнях шийного відділу хребта. Фізична терапія при ушкодженнях тіл грудних та поперекових хребців. Література: [4, с. 57-65; 6, с. 63-73]	2
11-12	Тема 7. Фізична терапія при порушеннях постави та статичних деформаціях нижніх кінцівок 7.1. Класифікація порушень постави. Фізична терапія при порушеннях постави 7.2. Фізична терапія при функціональній недостатності стоп та плоскостопості. Фізична терапія при статичних деформаціях нижніх кінцівок. Література: [4, с. 43-57; 6, с. 84-101]	4
13	Тема 8. Фізична терапія при сколіозах 8.1. Етіологія, патогенез, класифікація сколіозів. Фізіотерапевтичне обстеження та планування стратегії втручання. Завдання та методи фізичної терапії при сколіозах. Література: [6, с. 104-115]	2
14-15	Тема 9. Фізична терапія при вроджених вадах опорно-рухового апарату	4

	9.1. Фізична терапія при вродженій м'язовій кривошії. Фізична терапія при дисплазії та вивихах кульшового суглобу 9.2. Фізична терапія при артрогрипозі. Фізична терапія при клишоногості. Література: [2, с. 276-289; 6, с. 84-104]	
16-17	Тема 10. Фізична терапія при артритях та артрозах 10.1. Етіологія, патогенез, класифікація артрозів. Завдання та методи фізичної терапії при артрозах 10.2. Етіологія, патогенез, класифікація артритів. Завдання та методи фізичної терапії при артритях. Література: [6, с. 115-145; 12, с. 1054-1086]	4
18-19	Тема 11. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта 11.1. Етіологія та патогенез дегенеративно-дистрофічних захворювань хребта. Основні принципи фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта 11.2. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях шийного відділу хребта. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях грудного відділу хребта. Фізична терапія при остеохондрозі дегенеративно-дистрофічних захворюваннях відділу хребта. Література: [4, с. 62-65; 6, с. 155-173]	4
20-21	Тема 12. Фізична терапія при ендопротезуванні кульшового та колінного суглобів 12.1. Характеристика ендопротезування кульшового суглобу. Фізична терапія при тотальному ендопротезуванні кульшового суглобу 12.2. Характеристика ендопротезування колінного суглобу. Фізична терапія після ендопротезування колінного суглобу. Література: [2, с. 325-340; 3, с. 59-77]	4
22-23	Тема 13. Фізична терапія після ампутації кінцівок 13.1. Класифікація ампутацій. Хірургічні втручання при ампутаціях, післяопераційний менеджмент. Ускладнення ампутацій та вади розвитку кукси 13.2. Завдання та методи фізичної терапії на різних етапах відновлення після ампутацій кінцівок. Фізична терапія при протезуванні верхніх і нижніх кінцівок. Література: [3, с. 87-106; 12, с. 1005-1025]	4
24	Тема 14. Фізична терапія при опіках та обмороженнях 14.1. Етіологія та патогенез опікової травми. Методи фізичної терапії при опіковій травмі. Етіологія та патогенез обморожень. Фізична терапія при обмороженнях Література: [12, с. 1104-1116]	2
Разом		48

5.2 Зміст практичних занять

№ заняття	Назва теми та практичної роботи	Кількість годин
1	Практична робота 1. Обстеження діапазону рухів у суглобах методом гоніометрії Література: [7, с. 46-65]	2
2	Практична робота 2. Обстеження додаткових рухів у суглобах методом суглобової гри. Література: [2, с. 219-229]	2

3-4	Практична робота 3. Обстеження м'язової сили методом мануально-м'язового тестування. 3.1. Обстеження м'язової сили верхньої кінцівки методом мануально-м'язового тестування 3.2. Обстеження м'язової сили нижньої кінцівки методом мануально-м'язового тестування. Література: [2, с. 219-229; 7, с. 46-65]	4
5	Практична робота 4. Фізіотерапевтичне обстеження та планування програми втручань при суглобових контрактурах Література: [2, с. 241-261]	2
6	Практична робота 5. Обстеження та планування фізіотерапевтичних втручань при ушкодженні плечового суглобу. [4, с. 65-75; 6, с. 17-38]	2
7	Практична робота 6. Обстеження та планування фізіотерапевтичних втручань при ушкодженні ліктьового та променево-зап'ясткового суглобів. [4, с. 65-75; 6, с. 17-38]	2
8	Практична робота 7. Фізична терапія ушкодженнях нижньої кінцівки. Обстеження та методи фізичної терапії при переломах нижніх кінцівок та при ушкодженнях зв'язкового апарату колінного суглобу [4, с. 75-81; 6, с. 38-57]	2
9	Практична робота 8. Обстеження та планування фізіотерапевтичних втручань при ушкодженнях хребта Література: [3, с. 18-39; 4, с. 57-65; 6, с. 63-73]	2
10	Практична робота 9. Фізична терапія при порушеннях постави Обстеження порушень постави у фронтальній та сагітальній площинах. Планування втручань та терапевтичні вправи при порушеннях постави Література: [4, с. 43-57; 6, с. 84-101]	2
11	Практична робота 10. Фізіотерапевтичне обстеження та планування програми втручань при сколіозах Література: [6, с. 104-115]	2
12	Практична робота 11. Фізіотерапевтичне обстеження та програма втручань при дисплазії кульшових суглобів та м'язовій кривошії. Література: [2, с. 276-289; 6, с. 84-104]	2
13	Практична робота 12. Фізіотерапевтичне обстеження та планування програми фізичної терапії при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта. Література: [4, с. 62-65; 6, с. 155-173]	2
14	Практична робота 13. Обстеження та планування програми фізичної терапії у різних періодах після ендопротезування кульшового суглобу Література: [2, с. 325-340; 3, с. 59-77]	2
15	Практична робота 14. Фізична терапія після ампутації кінцівок. Техніки догляду за куксою після ампутації (позиціонування, компресійна терапія, масаж, дисенсибілізація). Література: [3, с. 87-106; 12, с. 1005-1025]	2
16	Практична робота 15. Фізична терапія після протезування нижньої кінцівки, тренування навичок ходи з використанням протезу. Література: [3, с. 87-106; 12, с. 1005-1025] Практична робота 16. Фізіотерапевтичне обстеження та планування програми втручань на різних етапах опікової хвороби Література: [12, с. 1104-1116]	4

	Разом	34
--	-------	----

5.3 Зміст самостійної роботи

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання практичних робіт, вивченню нового теоретичного матеріалу, тестуванні з теоретичного матеріалу, підготовці до складання іспиту. Крім того, студенти мають можливість користуватися сторінкою кафедри у Модульному середовищі навчання, де представлено робочу програму дисципліни, тестові питання, а також навчально-методичні матеріали, необхідні для засвоєння курсу та перевірки результатів навчання.

№ тижня	Зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу теми 1 Література: [10, с. 14-18; 41-61]	10
2-3	Опрацювання лекційного матеріалу теми 2; Підготовка до практичного заняття. Література: [2, с. 219-229; 7, с. 46-65]	14
4	Опрацювання лекційного матеріалу теми ; Підготовка до практичного заняття. Література: [2, с. 241-261]	12
5	Опрацювання лекційного матеріалу теми 4; Підготовка до практичного заняття. Література: [4, с. 65-75; 6, с. 17-38]	10
6-7	Опрацювання лекційного матеріалу теми 5; Підготовка до практичного заняття. Література: [4, с. 75-81; 6, с. 38-57]	14
8	Опрацювання лекційного матеріалу теми 6 та підготовка до вирішення тестових завдань №1 Література: [4, с. 57-65; 6, с. 63-73]	10
9	Опрацювання лекційного матеріалу теми 7; Підготовка до практичного заняття. Література: [4, с. 43-57; 6, с. 84-101]	10
10	Опрацювання лекційного матеріалу теми 8; Підготовка до практичного заняття. Література: [6, с. 104-115]	10
11	Опрацювання лекційного матеріалу теми 9; Підготовка до практичного заняття. Література: [2, с. 276-289; 6, с. 84-104]	12
12	Опрацювання лекційного матеріалу теми 10 Література: [6, с. 115-145; 12, с. 1054-1086]	12
13	Опрацювання лекційного матеріалу теми 11; Підготовка до практичного заняття. Література: [4, с. 62-65; 6, с. 155-173]	10
14	Опрацювання лекційного матеріалу теми 12; Підготовка до практичного заняття. Література: [2, с. 325-340; 3, с. 59-77]	12
15	Опрацювання лекційного матеріалу теми 13; Підготовка до практичного заняття. Література: [3, с. 87-106; 12, с. 1005-1025]	12
16	Опрацювання лекційного матеріалу теми 14; та підготовка до вирішення тестових завдань №2	10

	Література: [12, с. 1104-1116]	
	Разом	158

6. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції (з використанням проблемного навчання); практичні заняття (з використанням методів тестування); самостійна робота (робота з літературними джерелами, використання систем Moodle). Методи викладання словесні (розповідь, бесіда, пояснення); практичні (дискусії, практичне відпрацювання навичок); наочні (ілюстрування навчального матеріалу, показ слайдів).

Навчальна робота проводиться у формі лекцій, практичних занять та самостійної роботи. На лекціях подається основний програмний матеріал, який становить основу підготовки майбутнього спеціаліста. Даються головні відомості та рекомендації щодо виконання практичних завдань.

На практичних заняттях поглиблюються знання з основних питань, висвітлених на лекціях; перевіряються знання студентів, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи студента; відбувається освоєння практичних навичок згідно з темою заняття. Самостійна робота студентів складається із закріплення пройденого матеріалу, з опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до проходження тестових контролів, виконання додаткових індивідуальних завдань.

7. Методи контролю

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

Поточний контроль здійснюється протягом практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів відповідно до робочої програми та затвердженого графіка освітнього процесу. Для його проведення застосовуються такі методи: усне опитування; тестування з теоретичного матеріалу; оцінювання результатів роботи на практичних заняттях.

Оцінка, яка виставляється за виконання практичної роботи, складається з таких елементів: усне опитування студентів перед допуском до виконання практичної роботи; знання теоретичного матеріалу з теми; якість оформлення протоколу і графічної частини; своєчасний захист практичної роботи. Термін захисту практичної роботи вважається своєчасним, якщо студент захистив її у вказаний термін.

Фінальна семестрова оцінка формується з урахуванням результатів поточного та підсумкового контролю. Підсумковий контроль проводиться за всіма темами дисципліни на основі екзаменаційних білетів, попередньо підготовлених та затверджених на засіданні кафедри. Здобувач вищої освіти, який отримав менше ніж 60 відсотків від максимально можливого балу за будь-який вид навчальної діяльності, не допускається до складання семестрового контролю доти, доки не виконає встановлений обсяг роботи, визначений Робочою програмою. Якщо здобувач освіти набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше) за всі види поточного контролю, але не склав іспит, він вважається таким, що має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості з семестрового контролю відбувається під час екзаменаційної сесії або згідно з графіком, затвердженим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8. Політика дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог до здобувачів вищої освіти відповідно до чинних положень Університету щодо організації та навчально-

методичного забезпечення освітнього процесу. Обов'язковим є регулярне відвідування занять. За наявності документально підтверджених поважних причин теоретичні заняття можуть бути відпрацьовані в індивідуальному порядку за погодженням із викладачем.

Ефективне засвоєння дисципліни й формування професійних компетентностей вимагає попередньої підготовки до практичних занять, зокрема опрацювання теоретичного матеріалу з теми, активної участі у навчальному процесі, розв'язування завдань, обговорення прийнятих рішень та виконання самостійних робіт.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати всі види навчальної діяльності у встановлені терміни, визначені робочою програмою дисципліни. Пропущене практичне заняття необхідно відпрацювати у строки, визначені викладачем, але не пізніше ніж за два тижні до завершення теоретичного курсу в семестрі.

Рівень засвоєння теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється під час усного опитування на практичних заняттях та за результатами тестування.

Під час виконання самостійних завдань здобувачі зобов'язані дотримуватись принципів академічної доброчесності: забороняється списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту без належного цитування. Порушення цих вимог у будь-якій формі тягне за собою отримання незадовільної оцінки та обов'язкове повторне виконання завдання відповідно до робочої програми. Порушення академічної доброчесності не допускаються та не толеруються.

У межах опанування дисципліни передбачено можливість визнання і зарахування результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, що сприяє формуванню професійних компетентностей і відповідає змісту навчальної програми. До таких ресурсів належать міжнародні освітні платформи у сфері фізичної терапії та реабілітації, зокрема: Physiopedia (www.physio-pedia.com). Детальніше про порядок визнання результатів навчання, здобутих через неформальну освіту, зазначено у «Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

9. Оцінювання результатів навчання студентів

Оцінювання академічних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Порушення принципів академічної доброчесності у будь-якій формі є неприпустимим.

Після перевірки виконаного завдання викладач фіксує результат у електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою дисципліни, здобувач може набрати за поточний контроль до 60 балів. Підсумковим видом контролю є іспит, максимальна оцінка за який становить 40 балів. Підсумкова позитивна оцінка виставляється у випадку, якщо за результатами поточного та підсумкового контролю студент отримав від 60 до 100 балів.

Семестрова оцінка визначається автоматизовано в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») шляхом підсумовування набраних балів. На основі загальної кількості балів виставляється оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю «Співвідношення...»), яка вноситься до екзаменаційної відомості та до індивідуального навчального плану здобувача.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти з будь-якого виду навчальної роботи (структурної одиниці) рекомендується використовувати наведені нижче узагальнені критерії:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві похибки.
Добре (середній)	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Здобувач у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки.
Задовільно (достатній)	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно (недостатній)	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота	Контрольні заходи	Семестровий контроль	Разом
Сьомий семестр			Сума балів

Практичні заняття (мінімум – 10 контрольних точок)										Тестовий контроль:		Іспит	
1-2	3-4	5-6	7	8	9-10	11-12	13	14-15	16	T*1-7	T 8-14		
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)													
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	24-40	60-100**
30-50										6-10		24-40	

Примітка: T* – тема навчальної дисципліни;

***За набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Оцінювання на практичних заняттях

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів на знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняті рішення при розв'язуванні задач; результати виконання самостійних робіт.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти на практичних заняттях викладач користується наведеними нижче критеріями:

Оцінювання результатів тестового контролю

Студент проходить тестування в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE, або письмово. При отриманні негативної оцінки за тест студент перездає до терміну наступного контролю.

Кожен із двох тестів, передбачених робочою програмою, містить 50 завдань. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за підсумками одного тестування, становить 5. Згідно з таблицею розподілу видів робіт тематичного контролю, підсумковий бал визначається залежно від кількості правильних відповідей: здобувач може отримати 3, 4 або 5 балів.

Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

Кількість правильних відповідей	0-29	30-37	38-44	45-50
Відсоток правильних відповідей	0-59	60-74	75-89	90-100
Кількість балів	-	3	4	5

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю (іспит)

Освітньою програмою передбачено проведення підсумкового семестрового контролю з дисципліни у формі іспиту, метою якого є перевірка рівня теоретичної підготовки і практичних умінь здобувача з навчальної дисципліни. Іспит проводиться за екзаменаційними білетами, які заздалегідь укладаються та затверджуються на засіданні кафедри. Структура білета передбачає включення завдань як теоретичного так і практичного спрямування.

Таблиця. Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю

Види завдань	Для кожного окремого виду завдань
--------------	-----------------------------------

	Мінімальний (достатній) бал (задовільно)	Потенційні позитивні бали (середній бал) (добре)	Максимальний (високий) бал (відмінно)
Теоретичне питання № 1	6	8	10
Теоретичне питання № 2	6	8	10
Практичне завдання	12	16	20
Разом:	24	32	40

Таблиця – Критерії оцінювання практичних навичок здобувача вищої освіти

Оцінка	Зміст критерія оцінювання
Відмінно 20 балів	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, вільно володіє фаховою термінологією і впевнено орієнтується як у типових, так і в ускладнених клінічних ситуаціях; свідомо й творчо застосовує теоретичні знання для вирішення практичних задач, аргументує рішення та обирає найдоцільніші стратегії; виклад є логічним і грамотним; демонструє самостійне критичне мислення; припускається не більше однієї–двох несуттєвих похибок без будь-якої загрози безпеці; знає, коректно добирає і повністю виконує необхідні обстеження з точним підрахунком і інтерпретацією результатів, планує і реалізує втручання на високому рівні, доречно застосовує необхідні модифікації та прогресії і вчасно адаптує завдання; чітко дотримується стандартів безпеки; ефективно комунікує з пацієнтом.
Добре 16 балів	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння матеріалу, володіє фаховою термінологією, орієнтується у типових клінічних ситуаціях; свідомо застосовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад грамотний, можливі поодинокі неточності; відповідь базується на самостійному мисленні; у відповіді може бути дві–три несуттєві помилки без загрози безпеці; знає та виконує основні обстеження проте інколи потребує підказки щодо оптимального інструментарію або інтерпретації; підбирає необхідні втручання і виконує їх технічно правильно, проте інколи пропускає необхідні модифікації чи прогресії; часом потребує нагадувань щодо послідовності дій.
Задовільно 12 балів	Здобувач вищої освіти знає основний матеріал у обсязі, достатньому для подальшого навчання і базової практики; виконує завдання, передбачені програмою, однак мислення переважно репродуктивне; знання структури курсу фрагментарні; допускає неточності та суттєві помилки, вагається при зміні умов; набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, здатен виконувати нескладні завдання за інструкцією і виправляти неточності під керівництвом викладача.
Незадовільно 0-11 балів	Здобувач вищої освіти демонструє розрізнені, безсистемні знання; не виділяє головне, помиляється у визначеннях і перекидає зміст; хаотично та невпевнено викладає матеріал; не застосовує знання для вирішення практичних завдань; не проводить або проводить неправильно обстеження; не володіє базовими тестами і шкалами; виконує втручання з грубими помилками, що створюють небезпеку

	пацієнтові або терапевту; не спроможний надати зрозумілі інструкції пацієнту.
--	---

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені вище (Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти).

Семестрова оцінка визначається автоматизовано в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») шляхом підсумовування набраних балів. На основі загальної кількості балів виставляється оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «відмінно/добре/задовільно», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни	
		Залік	Іспит
A	90-100	Зараховано	Відмінно/Excellent – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		Добре/Good – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		Задовільно/Satisfactory – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	Незадовільно/Fail – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		Незадовільно/Fail – Результати навчання відсутні

10. Теоретичні питання для самопідготовки до складання іспиту

1. Охарактеризуйте концентричний, ексцентричний та ізометричний типи м'язового скорочення.
2. Дайте визначення поняттю остеокінематика та охарактеризуйте осі та площини рухів у суглобах.
3. Охарактеризуйте методику оцінювання амплітуди рухів, які застосовуються у фізичній терапії.

4. Охарактеризуйте метод суглобової гри та опишіть рухи, які використовуються в цьому методі.
5. Охарактеризуйте методи оцінювання м'язової сили, які застосовуються у фізичній терапії.
6. Характеристика поняття «постава». Ознаки нормальної постави.
7. Класифікація видів порушення постави. Підбір спеціальних фізичних вправ залежно від виду порушення постави.
8. Фізична терапія при сколіозі. Характеристика та класифікація ступенів сколіозу. Завдання та методи фізичної терапії при сколіозах.
9. Особливості підбору та застосування фізичних вправ при сколіотичній хворобі.
10. Вроджена м'язова кривошия. Причини виникнення та клінічна характеристика стану. Завдання та методи фізичної терапії при вродженій м'язовій кривошії.
11. Дисплазія кульшових суглобів у дітей. Діагностичні засоби. Методи лікування та фізична терапія при дисплазії кульшових суглобів.
12. М'язова дистрофія Дюшена. Етіологія та патогенез захворювання. Клінічна картина. Завдання фізичної терапії.
13. Переломи кісток: класифікація, ознаки переломів, принципи лікування. Періоди реабілітації при переломах кісток.
14. Завдання та методи фізичної терапії в іммобілізаційному періоді при переломах кінцівок.
15. Завдання та методи фізичної терапії в постіммобілізаційному періоді при переломах кінцівок.
16. Фізична терапія при пошкодженнях менісків, клініка травматичних ушкоджень менісків; застосування засобів фізичної терапії при меніскектомії.
17. Завдання та методи фізичної терапії при пошкодженнях зв'язок колінного суглобу.
18. Фізична терапія при вивихах: ознаки вивиху, методи лікування при вивихах; фізична терапія при вивихах в плечовому суглобі.
19. Завдання та методи фізичної терапії при вивихах ліктьового суглобу в іммобілізаційному та постіммобілізаційному періодах.
20. Артрити. Причини виникнення та характеристика стадій артриту. Завдання та методи фізичної терапії при артритах.
21. Особливості формування програми фізичної терапії в залежності від стадії артриту.
22. Причини виникнення та класифікація стадій ревматоїдного артриту. Завдання та методи фізичної терапії при ревматоїдному артриті.
23. Характеристика дегенеративно-дистрофічних захворювань суглобів. Стадії остеоартрозу. Роль фізичної терапії у лікуванні остеоартрозу.
24. Характеристика основних принципів фізичної терапії у лікуванні остеоартрозу.
25. Фізична терапія при дегенеративно-дистрофічних захворюваннях хребта
26. Фізична терапія при ендопротезуванні кульшового суглоба: показання до тотального ендопротезування кульшових суглобів. Види фіксації ендопротезів. Характеристика можливих ускладнень після ендопротезування кульшового суглобу.
27. Завдання та методи фізичної терапії в передопераційному періоді при ендопротезуванні кульшового суглоба.
28. Завдання та методи фізичної терапії в ранньому післяопераційному періоді та в найближчому післяопераційному періоді при ендопротезуванні кульшового суглоба.
29. Особливості тренування навичок мобільності та самообслуговування пацієнтів після ендопротезування кульшового суглобу у перші три місяці після операції.
30. Завдання та методи фізичної терапії у відновному періоді при ендопротезуванні кульшового суглоба.
31. Ендопротезування колінного суглобу. Можливі ускладнення. Завдання фізичної терапії в передопераційному періоді.
32. Ендопротезування колінного суглобу. Завдання фізичної терапії в післяопераційному та відновному періоді.
33. Ампутації: рівні ампутації нижньої кінцівки, післяопераційні ускладнення.

34. Завдання та методи фізичної терапії у ранньому післяопераційному періоді після ампутації нижньої кінцівки.
35. Підготовка кукси ампутованої нижньої кінцівки до контакту з гільзою протеза і до осьових навантажень перед початком користування тимчасовим протезом. Метод десенсибілізації кукси.
36. Менеджмент болю у пацієнтів після ампутацій кінцівок. Характеристика фантомного болю. Немедикаментозні методи терапії фантомного болю.
37. Характеристика обстеження пацієнта з ампутацією нижньої кінцівки на етапі призначення протезу.
38. Класифікація рівнів функціональності Medicare Functional Classification Level та її роль у призначенні протезу нижньої кінцівки.
39. Класифікація протезів за функціональністю та способом керування. Будова функціонального протеза нижньої кінцівки.
40. Методика навчання стояння і ходьби в протезах після ампутації нижніх кінцівок. Фактори, що сприяють ефективній протезній ходьбі.
41. Фізична терапія при опіках. Ступені опіків відповідно до глибини термічних уражень.
42. Ускладнення опікової травми. Роль фізичного терапевта у запобіганні виникнення ускладнень.
43. Складові фізіотерапевтичного обстеження пацієнта з опіковою травмою на лікарняному етапі.
44. Завдання фізичної терапії при опіковій травмі у період загоєння. Методи профілактики утворення контрактур та пролежнів.
45. Завдання фізичної терапії при опіковій травмі після загоєння опікової рани. Роль компресійної терапії у реабілітації після опікових травм.

11. Перелік практичних завдань для самопідготовки до складання іспиту

1. Ви виконуєте вимірювання активного діапазону рухів у плечовому суглобі після періоду іммобілізації. Продемонструйте використання гоніометра, поясніть послідовність дій, забезпечте правильне положення пацієнта, проведіть вимірювання у всіх площинах і оцініть результати відповідно до норми.
2. Ви проводите навчання пацієнта після операції з приводу перелому шийки стегна. Продемонструйте техніку безпечного вставання з ліжка, поясніть послідовність дій і забезпечення контролю рівноваги.
3. Ви проводите навчання пацієнта після ендопротезування кульшового суглоба. Продемонструйте техніку ходьби з милицями по рівній поверхні, поясніть послідовність дій і оцініть ефективність навчання.
4. Ви проводите обстеження пацієнта зі скаргами на біль у поперековому відділі. Продемонструйте виконання тесту Шобера, поясніть методику та проаналізуйте отримані результати.
5. Ви оцінюєте функціональний стан колінного суглоба після травми. Продемонструйте виконання тесту Лахмана, поясніть послідовність дій і зробіть висновок щодо стану передньої хрестоподібної зв'язки.
6. Ви виконуєте мануально-м'язове тестування чотириголового м'яза стегна. Продемонструйте техніку тесту, поясніть послідовність дій та оцініть силу м'яза за п'ятибальною шкалою.
7. Ви проводите навчання пацієнта після вивиху плечового суглоба. Продемонструйте безпечні рухи у період іммобілізації, поясніть правила запобігання повторним вивихам.
8. Ви проводите оцінку постави пацієнта. Продемонструйте візуальну оцінку положення голови, плечей, таза та нижніх кінцівок у фронтальній і сагітальній площинах, поясніть результати спостереження.

9. Ви оцінюєте обсяг рухів у ліктьовому суглобі після травми. Продemonструйте вимірювання згинання та розгинання за допомогою гоніометра, поясніть послідовність дій і прокоментуйте результати.
10. Ви проводите тренування рівноваги після операції на колінному суглобі. Продemonструйте вправи на стабільній і нестабільній поверхні, поясніть принцип поступового ускладнення.
11. Ви проводите заняття із пацієнтом після перелому гомілки. Продemonструйте техніку ходьби на милицях по сходах, поясніть правила безпеки.
12. Ви виконуєте тест Томаса. Продemonструйте методику виявлення вкорочення згиначів стегна, поясніть інтерпретацію результатів.
13. Ви виконуєте тестування сили м'язів-згиначів стегна. Продemonструйте техніку тесту, поясніть свої дії та оцініть результат.
14. Ви виконуєте тест Патріка (FABER). Продemonструйте техніку проведення тесту, поясніть мету і критерії оцінки результату.
15. Ви проводите вправи на активне відновлення рухів у плечовому суглобі після оперативного втручання. Продemonструйте техніку виконання рухів у безпечному діапазоні.
16. Ви виконуєте мануально-м'язове тестування м'язів-розгиначів передпліччя. Продemonструйте техніку виконання тесту, поясніть послідовність дій і оцініть результати.
17. Ви оцінюєте рівень болю. Продemonструйте використання візуальної аналогової шкали болю (VAS), поясніть правила інтерпретації.
18. Ви проводите вправи для пацієнта з плоскостопістю. Продemonструйте техніку зміцнення склепіння стопи, поясніть принципи виконання.
19. Ви оцінюєте обсяг пасивних рухів у кульшовому суглобі. Продemonструйте вимірювання у трьох площинах, поясніть послідовність дій та інтерпретуйте результати.
20. Ви виконуєте тест Ober для оцінки клубово-великогомілкового тракту. Продemonструйте методику виконання та поясніть інтерпретацію результату.
21. Ви проводите навчання правильної ходьби з палицею. Продemonструйте техніку, поясніть вибір сторони опори та принцип чергування кроків.
22. Ви проводите навчання виконанню ізометричних вправ для стабілізації колінного суглоба. Продemonструйте техніку та поясніть принцип безпечного навантаження.
23. Ви виконуєте вправи для тренування пропріоцепції у пацієнта з посттравматичною нестабільністю плечового суглоба. Продemonструйте обрані вами вправи та поясніть значення контролю рухів.
24. Ви проводите навчання пацієнта після ендопротезування кульшового суглоба. Продemonструйте техніку безпечного вставання з ліжка та поясніть правила уникнення небажаних рухів.
25. Ви виконуєте тест Адамса. Поясніть показання до застосування тесту, продemonструйте техніку виконання, інтерпретуйте результати й зробіть висновок.
26. Ви виконуєте мануально-м'язове тестування розгинання у кульшовому суглобі після травми м'язів задньої поверхні стегна. Продemonструйте техніку, поясніть послідовність дій і оцініть силу м'язів за шкалою 0–5 балів.
27. Ви оцінюєте силу клубово-поперекового м'яза. Продemonструйте процедуру мануально-м'язового тестування, поясніть послідовність дій і оцініть результат за п'ятибальною шкалою.
28. Ви оцінюєте ротаційні рухи у кульшовому суглобі. Продemonструйте вимірювання активної зовнішньої та внутрішньої ротації гоніометром, поясніть послідовність дій та оцініть відповідність отриманих результатів нормі.
29. Ви виконуєте підбір і налаштування пахвових милиць для пацієнта після травми нижньої кінцівки. Поясніть правила регулювання висоти та положення рукояток, перевірте правильність пози тіла під час стояння.

30. Ви проводите навчання ході з частковим навантаженням травмованої кінцівки. Продемонструйте чотиричоткову та двотчоткову моделі ходи з милицями, пояснть послдовнсть рухів і критерії переходу між ними.

12. Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

Для проведення лекційних та практичних занять здобувачам вищої освіти необхідно забезпечити: лекційні аудиторії з мультимедійним проєктором чи екраном; лабораторію для практичних занять з терапевтичними кушетками, мобільними дзеркалами, шведською стінкою, паралельними брусами, тренувальними сходами та пандусом, степ-платформами, матами, валиками й подушками, обладнанням для тренування рівноваги та координації (баланс-платформи й диски, фітболи), засобами дозованого навантаження (еластичні стрічки та джгути різного опору, обтяжувачі на кінцівки й пальці, гантелі,), інструментарієм для проведення обстежень (гоніометри, інклінометри, сантиметрові стрічки, динамометрами), допоміжними засобами пересування (пахвові та підліктвові милиці, тростини, зокрема багатоопорні, ходунки статичні та ролятори, крісла колісні різних розмірів і конфігурацій).

13. Рекомендована література

Основна

1. Андрійчук, Ольга Ярославівна. "Основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії." (2022).
2. Герцик А. М. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації / фізичної терапії при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату: монографія / Андрій Герцик. Львів: ЛДУФК, 2018. 388 с.
3. Закаляк, Н. Р., Герасименко, О. С., Рогаля, Ю. Л., & Масний, О. О. (2022). Фізична терапія та ерготерапія при порушеннях діяльності опорно-рухового апарату.
4. Ільницька, Г. С., and Н. В. Гончарук. "Терапевтичні вправи." (2021).
5. Сітовський, Андрій Миколайович. "Оцінка суглобово-м'язової дисфункції при порушенні діяльності опорно-рухового апарату." (2022).
6. Сітовський, Андрій Миколайович. "Фізична терапія при порушенні діяльності опорно-рухового апарату." (2022).
7. Цанько, Іван Іванович, et al. "«Методи обстеження в фізичній терапії, ерготерапії». Навчальний посібник." (2023).

Додаткова

8. Афанасьєв С.М. Теоретико-методичні основи фізичної реабілітації осіб з функціональними порушеннями і дегенеративно-дистрофічними захворюваннями опорно-рухового апарату. Київ, 2018. 505 с.
9. Дорошенко, Едуард Юрійович, Антоніна Михайлівна Гурєєва, and Олена Євгенівна Черненко. "Терапевтичні вправи. Тема 7. Застосування терапевтичних вправ після переломів кісток та при ампутованих кінцівках:[метод. рек. для самостійної роботи]." (2019).
10. Пикалюк, Василь Степанович, et al. "Анатомія опорно-рухового апарату." (2020).
11. Швесткова Ольга, Сладкова Петра та кол. Фізична терапія: Підручник. Київ, Чеський центр у Києві. 2019. 272 с.
12. O'Sullivan S. B., Schmitz T. J., Fulk G. Physical rehabilitation. – Philadelphia : F.A. Davis, 2019.

Інформаційні ресурси

13. Модульне середовище: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=8302>

14. Електронна бібліотека університету. Режим доступу:
http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php .
15. Репозитарій ХНУ. Режим доступу : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.